

Сім етапів смерті. Відверта сповідь судмедексперта

КУПИТИ

«Сім етапів смерті» - нова книга судмедексперта Ричарда Шеперда, автора бестселера «Неприродні випадки». Однак цього разу він досліджує не саму смерть, а шлях до неї, який проходить кожна людина від народження до старості. Автор досліджує процеси старіння й незворотні зміни в організмі, які наближують нас до логічного фіналу.

Показує, які небезпеки чигають на нас у цій мандрівці життям, і пояснює, яких і як саме можна уникнути або відтермінувати. Інформує про особливості функціонування різних систем організму й переконує: старіння не варто боятися, до нього просто потрібно бути готовим.

Ричард Шеперд

СІМ ЕТАПІВ СМЕРТІ

ВІДВЕРТА СПОВІДЬ СУДМЕДЕКСПЕРТА

The Seven Ages of Death

A Forensic Pathologist's Journey Through Life

DR RICHARD SHEPHERD

MICHAEL JOSEPH

РИЧАРД ШЕПЕРД

СІМ ЕТАПІВ СМЕРТІ

ВІДВЕРТА СПОВІДЬ СУДМЕДЕКСПЕРТА

*З англійської переклали Ірина Павленко
й Павло Донченко*

КИЇВ | BOOKCHEF | 2023

Моїй дивовижній сім'ї за все те щастя, що вона мені подарувала, зокрема моїй дружині Лінді, яка стала моєю рятівницею у всіх можливих сенсах.

ПРИМІТКА АВТОРА

У своїй першій книжці «Неприродні випадки» (*Unnatural Causes*)* я вже говорив про те, як складно мені було змінювати імена й деталі справ, про які там ішлося. Протягом усієї кар'єри я прагнув до точності та чіткості, водночас намагаючись полегшити близьким загиблих їхні страждання. Рішення далось мені важко, однак я все ж таки вніс ці зміни, оскільки менш за все мені хотілося б, аби хтось із читачів упізнав на сторінках моєї книжки свого трагічно загиблого родича й знову пережив усі ті страшні випробування. Така сама ситуація була й з цією книжкою. Імена тих, чії історії надто гучні, аби їх можна було приховати, наведено без змін. У решті ж випадків я змінив імена й подробиці, щоб не порушувати конфіденційності людей, але зберегти при цьому важливі факти. Крім того, читач має розуміти, що в цій книжці йдеться про смерть. У ній містяться деякі доволі детальні описи випадків смерті як із природних, так і з неприродних причин, від немовлят до людей літнього віку. Я щиро сподіваюся, що ця інформація не завдасть вам глибокої емоційної травми.

* Шеперд Р. Неприродні випадки. Нотатки судмедексперта в 34 розтинах / Ричард Шеперд; пер. з англ. Анни Дученко. — Київ: Видавництво Букшеф, 2020. — 448 с. — *Прим. ред.*

Так, світ – театр,
Де всі чоловіки й жінки – актори.
Тут кожному приписаний свій вихід,
І не одну з них кожне грає роль.
Сім дій в тій п'єсі. Спершу – це дитина,
Що на руках у мамки вередує,
Тоді – школяр зарюмсаний із ранцем,
Чистенько вмитий, що повзе, мов равлик,
До школи знехотя. Тоді – коханець,
Що над баладою про любки брови,
Мов піч, зітхає. Далі – це солдат,
Прокляттями начинений страшними,
Та бородатий, наче леопард,
І честолюбний, і швидкий на сварку,
Що славу-бульбашку шукати ладен

В гарматнім жерлі. Далі вже – суддя
З товстим пузцем, набитим каплунами:
Суворий погляд, стрижена борідка;
Премудростями й казусами повен, –
Так роль свою він грає. Шостий вік
З'їжджає до карлючки Панталоне:
На носі – скельця, а при боці – торба,
Штани, збережені ще з юних літ,
Для висхлих ніг широкі; мужній голос
Стає, немов дискант дитячий, знову, –
Свистить, сичить. Ну, а остання дія,
Кінець химерної цієї п'єси –
Дитинство друге, напівзабуття:
Ані зубів, ні зору, ні смаку`.

Шекспір, «Як вам це сподобається», дія 2, сцена 7

---

* Переклад Олександра Мокровольського. — Тут і далі прим. перекл., якщо не зазн. інше.

ПРОЛОГ

Мій батько помирав, і я обережно взяв його за руку та стиснув її. Якими ж тоненькими стали його працьовиті пальці, якими слабкими вони були тепер... Торкатися його було так дивно. Моя мати померла, коли мені було дев'ять, і відтоді він був мені й за тата, і за маму. Часом я згортався калачиком у нього на колінах, однак тато ніколи особливо не демонстрував мені своєї любові — у нас у сім'ї це було не прийнято. Тепер, тримаючи його м'яку, теплу руку у своїй, я раптом відчув, як перед моїми очима промайнуло все моє дитинство.

Між нашим повоєнним поколінням і поколінням наших батьків — величезна прірва. Виховані людьми, молодість яких припала на часи правління королеви Вікторії, вони пройшли через усі випробування Першої світової війни ще дітьми, дорослішали в розпал Великої депресії, а потім воювали під час Другої світової. Безсумнівно, вони відрізнялися від нас, представників повоєнного покоління, у яких було все.

Я спостерігав за його тілом. Тато лежав із заплющеними очима, відкинувшись на подушки. Його груди підіймалися й опускалися — повільно, ритмічно... Я знав, що невдовзі його дихання зупиниться, і думав про те, як він поведився протягом усього свого життя,

як у його вчинках проявлялася глибока людяність і повага до інших. Думав про його спокійне життя, його скромні перемоги, його захоплення. Про те, як він записував музику з радіоприймача, а потім зі своєю бухгалтерською чіткістю обережно підписував касети й розставляв їх у потрібному порядку. Про те, якої стриманої, але безсумнівної любові були сповнені наші недільні телефонні розмови та щотижневі листи після того, як ми, діти, вилетіли з батьківського гніздечка. Про те, якою болісною була неминуча втрата.

Я попрощався, сказавши йому, яким чудовим батьком він був і як пишалася б ним моя давно покійна мати за всю ту величезну турботу, якою він нас оточив. Утім я не сказав, що люблю його. Він і так це знав — про таке серед представників його покоління було не заведено говорити вголос. Виходячи з госпісу, я був упевнений, що більше ніколи його не побачу. Стояв погожий вересневий день. Навіть крізь сльози я не міг не помітити краси осіннього Девона. А сліз я не стримував. Адже саме це ми робимо, коли смерть забирає в нас близьких і рідних, чи не так? Ми плачемо й плачемо, бо що нам ще лишається робити?

Коли біля батькового ліжка мене змінив брат, я повернувся до Лондона, де з головою пірнув у роботу — судові справи та розтини. Пізніше того самого тижня в мене задзвонив телефон, і я одразу ж якимось чином зрозумів, хто це і які новини мені повідомлять.

Це була спокійна смерть, звичайне завершення життя. Звісно, без співробітників госпісу все могло би бути інакше, однак тато помер без болю, тримаючи сина за руку. За останні кілька днів свого життя він устиг побачитися з кожним із нас, і наша присутність втішала його — усі ми дуже сильно любили його і всі досягли в житті успіхів, до яких він теж доклав неаби-

яких зусиль. Тепер він міг піти з цього світу, не турбуючись про те, що станеться з нами після його смерті. Тато був атеїстом, однак завжди вірив і сподівався, що колись возз'єднається з моєю матір'ю. Приймавши, що його час настав, він тихо й мирно пішов із життя.

Поклавши слухавку, я сидів за столом у стані повного заціпеніння — фізичного й емоційного.

Переді мною лежала відкрита тека — справа про вбивство. На фотознімках, розкиданих по столу, я бачив зовсім інший спосіб, у який можна померти. Моя професія — проводити огляд і розтин загиблих, і для більшості з тих, хто потрапляє до мене, смерть настає передчасно й рідко буває спокійною. Працюючи, я часто забуваю, що тиха й мирна смерть — це норма.

Наступного дня після батькового похорону я вже повернувся до роботи. Тут я мав справу з абсолютно іншими видами смерті.

Спершу – це дитина,
Що на руках у мамки вередує.

РОЗДІЛ 1

Розкидані підручники, один кросівок під кухонним столом. Діти виспівують жартівливу пісеньку, яка й тепер досі лунає з радіоприймачів по всій Великій Британії. Вони сперечаються про правильність слів, не потрапляють у ноти, однак зрештою все одно хором викрикують приспів. Бутерброди недороблені, і я панікую, бо ми вже спізнюємося. Типовий ранок понеділка.

Я висадив дітей біля школи на п'ять хвилин пізніше, ніж зазвичай. Вони помчали в будівлю, а я проводжав їх поглядом. Тиша в машині мене водночас і тішила, і бентежила: мені бракувало дитячого щебету. Як швидко ростуть діти — цієї зими їм вже знадобиться новий верхній одяг. Раптом донька озирнулася. Вона з чогось реготала чи, може, щось наспівувала собі під носа. Побачивши, що я ще не від'їхав, вона почала махати мені рукою з такою пристрасною завзятістю, на яку здатні лише діти. Син, помітивши це, теж повернувся, і його губи розтягнулися в кривій усмішці. Я підняв руку, щоб помахати у відповідь, але від них уже й сліду не лишилося. Пролунав дзвоник.

Отже, до роботи. Я увімкнув радіо, і з колонок знову залунала та пісенька. Господи, тільки не вона. Втім перемикає на іншу хвилю я не став. Хоча за цей ранок

чув її вже разів із десять, я мимоволі усміхнувся. Як смішно вони кривлялися, коли співали її.

Підїжджаючи до моргу, я помітив кілька припаркованих поліційних автівок. Настав час пірнути в абсолютно інший світ.

У коридорі біля кімнати для розтину я зустрів групу детективів і помічника коронера*. На їхніх гумових чоботах ще блищала вода після миття. Вони не на мене чекали — вони просто не хотіли заходити всередину. І хоча смерть уже давно стала невіддільною частиною мого життя, йти туди я теж не горів бажанням. Ніхто не стрибатиме від радості, коли на столі для розтину перед тобою опиняється немовля.

Ми показуємо дітям світ доброзичливим і безпечним, вдягаючи їх у ніжні пастельні кольори. Ми захищаємо їх від жорстокості та несправедливості, оточуючи їх усім м'якеньким — вовняними ковдрами, пухнастими іграшками, зручним одягом. Усього цього тут немає. Тому коли ми зайшли всередину й побачили пухкенькі щічки та крихітні пальчики на тлі холодного блискучого металевого стола, візків і холодильників... Що ж, навіть підготовленій людині потрібен деякий час, аби повною мірою прийняти побачене.

Та тривало це лише якусь мить. Потім усі мовчки зайняли свої місця навколо стола.

Інспекторка перевела погляд із дитини на м'яку іграшку, яку хтось зі співробітників поклав поруч. Іграшку залишили хлопчику скорботні батьки як друга, який любитиме й оберігатиме його в новому незнайомому місці. Напевне, разом із ним поховають і інші його іграшки. Люди робили такі підношення

---

* Слідчий, спеціальною функцією якого є розслідування випадків насильницької або раптової смерті.

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.

Рекомендована література

Неприродні випадки.
Нотатки
судмедексперта в 34
розтинах

Тіло веде лік. Як
лишити психотравми в
минулому

Це почалося не з тебе.
Як успадкована
родинна травма
формує нас і як
розірвати це коло

Тіло, секс, шлюб.
Історія інтимних
стосунків в українських
традиціях

Перейти до категорії
Медична література

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ